

เทศน์อบรมพระ ณ วัดป่าบ้านตาด

เมื่อวันที่ ๑๐ เมษายน พุทธศักราช ๒๕๒๓

เอตฺ พุทฺธาน สาสนํ

ในพระโอวาทปาฏิโมกข์ท่านแสดงไว้ ๓ ข้อที่เป็นข้อใหญ่ใจความรวมศาสนาทั้งหมด และวิธีการทั้งหมดเกี่ยวกับการบำเพ็ญและปฏิบัติตามหลักศาสนา อยู่ในหัวข้อทั้ง ๓ นั้นหมด ท่านสอนไว้ว่า สพุพปาสุส อกรรม การไม่ทำบาปทั้งปวง ๑ ไม่ว่าทางกายทางวาจาทางใจ กุสลสุสุปสมุพทา การยังกุศลคือความฉลาดให้ถึงพร้อม ๑ สจิตตปริโยทปนํ การทำจิตของตนให้ผ่องใสจนกระทั่งถึงความบริสุทธิ์วิมุตติหลุดพ้น ๑ เอตฺ พุทฺธาน สาสนํ นี้เป็นคำสั่งสอนของ พระพุทธเจ้าทั้งหลาย ไม่ว่าพระพุทธเจ้าพระองค์ใดตรัสไว้เป็นแบบเดียวกัน

เพราะธรรมเป็นความจริงอันเดียวกัน ผู้รู้ธรรมทั้งหลายก็รู้แบบเดียวกัน พระปรีชาญาณ สามารถหยั่งทราบในธรรมทั้งหลาย และพุทธประเพณีที่สืบเนื่องมาแต่อดีตของพระพุทธเจ้าทั้งหลาย พระพุทธเจ้าแต่ละพระองค์ทรงสามารถทราบเรื่องราวได้ดี จึงไม่มีอะไรที่จะผิดเพี้ยนในการประกาศพระศาสนาแก่สัตว์โลกทั่ว ๆ ไป และวิธีการต่าง ๆ ที่พระพุทธเจ้าแต่ละพระองค์ ทรงประกาศสอนธรรมแก่โลก หากเราฟังเพียงเท่านี้ก็รู้สึกว่าง่าย

แต่เมื่อแยกขยายธรรมทั้ง ๓ ข้อนี้ออกเป็นขั้นเป็นตอนแล้ว จะรู้สึกว่ายากมาก การไม่ทำบาปทั้งปวงก็ต้องด้วยกายวาจาใจ แล้วบาปมีกี่ประเภท อาการของใจที่จะแสดงออกให้ทำบาป หรือไม่มีอาการเจตนาเกี่ยวข้องเลยแต่กายก็บวาก็ยังทำบาปได้ ใจเองก็สั่งสมบาปได้ ทำบาปได้เช่นเดียวกัน โดยที่เจ้าตัวไม่รู้ว่าตนได้ทำบาปก็มีอยู่มากมาย เจ้าตัวรู้ทำด้วยเจตนามีความชอบใจ ความอยากทำเป็นสาเหตุก็มี ไม่มีเจตนาเลยแต่ก็ทำบาปได้ทั้งทางกายวาจาใจ ด้วยเหตุนี้วิธีที่จะปฏิบัติต่อการไม่ทำบาปนี้ จึงเป็นสิ่งที่ยากอยู่มากทีเดียว

การยังกุศลคือความฉลาดให้ถึงพร้อม ทำไมท่านจึงสอนให้ทำความฉลาดให้ถึงพร้อม ก็เพราะจิตใจของสัตว์โลกนั้นมีความโง่เป็นพื้นเพอยู่แล้วมาแต่กาลไหน ๆ ไม่ใช่เป็นความฉลาดเฉลียวมาแต่ก่อนแต่ไรเลย มีพื้นเพแห่งความโง่เขลาเบาปัญญาประจำอยู่เป็นพื้นฐานของใจ เพราะกิเลสวางพื้นฐานอันโง่ให้แก่สัตว์โลก ตัวกิเลสนั้นไม่ว่าประเภทใดมีความฉลาดแหลมคมมาก ไม่ได้โง่เหมือนสัตว์โลก จึงได้ครอบครองหัวใจของสัตว์โลกได้ทุก ๆ ตัวสัตว์ไม่เว้นใครเลย นี่เป็นพื้นฐานดั้งเดิมไม่มีข้อยกเว้น นอกจากผู้มาบำเพ็ญได้สลัดปิดทิ้งสิ่งเหล่านี้เสียได้โดยลำดับ ๆ จึงจะเป็นผู้ฉลาดขึ้นมาโดยลำดับ และฉลาดอย่างเต็มภูมิตั้งพระพุทธเจ้าและสาวกทั้ง

หลาย ซึ่งไม่มีกิเลสตัวใดที่จะเข้าครอบครองจิตใจของท่านได้อีกแล้ว

การที่จะยังจิตให้มีความเฉลียวฉลาด ก็ไม่ใช่เรื่องเล็กน้อย การจะทำให้มีความผ่องใสถึงขั้นบริสุทธิ์ก็เป็นของเกี่ยวเนื่องกันมาตั้งแต่ข้อแรก ข้อที่สองโดยลำดับก็มารวมอยู่ที่ข้อนี้ ข้อสัจตปริโยทปนํ ต้องมีวิธีการมีผู้ให้อวาทสั่งสอน มีผู้แนะแนวทางที่ถูกต้องจึงจะสามารถดำเนินไปได้ ตั้งแต่ขั้นเริ่มแรกคือการพยายามละบาป ยังไม่ได้ทางใจก็พยายามละทางกาย พยายามละทางวาจา พยายามระมัดระวังจิตใจเข้าไปเป็นขั้น ๆ เหตุที่จะให้มีความฉลาดในการรักษาตัวเองไม่ให้เป็นบาปทางกายวาจาใจนั้น ก็เพราะความฉลาดที่เกิดขึ้นจากสติเป็นผู้ควบคุม เป็นผู้คอยสะกิดอยู่เสมอ ปัญญาที่ค่อยผลิขึ้นมาเรื่อย ๆ นี้เป็นหลักใหญ่ของการปฏิบัติ ตามหลักศาสนธรรมของพระพุทธเจ้า ที่จะให้เป็นประโยชน์แก่ตนเองในการประพฤติปฏิบัติธรรม

สติจึงเป็นของสำคัญมาก เป็นธรรมจำเป็นอย่างยิ่งไม่มีช้อยกเว้น ไม่ว่าจะทำหน้าที่การทำงานใด งานนอกงานใน เฉพาะอย่างยิ่งงานจิตตภาวนา สติจะเว้นไปไม่ได้เลยนอกจากขณะหลับหรือจิตได้ลงอย่างแนบสนิทจนไม่มีอะไรเหลือเลยในบรรดาสิ่งที่เกี่ยวข้อง แม้ที่สุดร่างกายก็ไม่ปรากฏเลย ขณะที่ลงเต็มที่ของตัวเองอยู่นั้นไม่นิยมคำว่าสติ ไม่นิยมคำว่าปัญญา เช่นเดียวกับคนนอนหลับแต่ไม่ใช่หลับผิดกันที่ตรงนี้ นี้เป็นความสงบของจิต ความรวมความเป็นองค์แห่งสมาธิเต็มภูมิของจิต

เช่นท่านเข้านิโรธสมาบัติ นั้นไม่มีคำว่าสติ ไม่มีคำว่าปัญญา ไม่มีคำว่ากาลสถานที่สมมุติทั้งมวลที่จะเข้าไปเกี่ยวข้อง กายของตัวก็ไม่มี ญาติมิตรสาโลหิตขึ้นชื่อว่าสิ่งเกี่ยวข้อง สมบัติ พัสถานบริหารเครื่องใช้ต่าง ๆ หมดไปโดยสิ้นเชิงในขณะจิตเช่นนั้น จึงไม่นิยมกับคำว่าสติ นั้นไม่เกี่ยวแหละสติ เช่นท่านที่เข้านิโรธสมาบัติกับจิตที่ลงอย่างแนบสนิทในตัวเองก็เป็นเช่นนั้นเหมือนกัน หากเป็นหลักธรรมชาติของจิตเช่นนั้น ใครจะไปมีแกใจเสกสรรปั้นยอให้มีสติขึ้นมา ก็เรียกว่าทำงานอยู่นั้นแล การมีสติระมัดระวังอยู่เรียกว่าทำงานทั้งนั้น ในขณะที่จิตไม่ทำงานจิตอยู่ตามสภาพของจิตโดยแท้จริง แม้จะมีกิเลสอยู่ภายในนั้น ก็เป็นจิตที่อยู่ในสภาพของตัวเองแห่งความสงบ นอกนั้นต้องได้ใช้สติเป็นของสำคัญ

ด้วยเหตุนี้แลสาวกทั้งหลายจึงปราศจากพระพุทธเจ้าไม่ได้ พระพุทธเจ้าถ้าเป็นหมอกก็เป็นหมอชั้นเอกไม่มีใครเสมอแล้ว รู้ทุกสิ่งทุกอย่างเรื่องสมุฏฐานของโรค เป็นโรคอะไร เกิดมาจากสาเหตุอันใด วิธีที่จะระงับดับโรคนั้นด้วยยาวนานใดวิธีการใด พระองค์ทรงทราบทุกแง่ทุกมุมในบรรดาธรรมโอสถที่จะมาแกกิเลส ซึ่งเป็นตัวภัยต่อจิตใจ การแนะนำสั่งสอนจากพระโอรสจึงมีน้ำหนักเต็มร้อยเปอร์เซ็นต์ ๆ ผู้ได้ฟังธรรมจากพระโอรสนั้น จึงเป็นเหมือนกับหยิบยื่นจากพระทัยของพระองค์ สวมใส่เข้าไปจิตใจของผู้สดับธรรมทั้งหลายเต็มเม็ดเต็มหน่วย ไม่

มีปลอมมีแปลง ไม่มีก้างไม่มีกระดูก มีแต่คุณสมบัติของโอซารสแห่งธรรมล้วน ๆ เต็มในพระธรรมที่ออกมาจากพระโอษฐ์ แล้วสวมเข้าไปสู่จิตใจของบรรดาผู้ฟังทั้งหลาย ด้วยความเป็นอรรถเป็นธรรม ด้วยเจตนาเพื่อความรู้แจ้งเห็นจริง

ด้วยเหตุนี้พระสาวกทั้งหลายเมื่อได้ยินได้ฟังหรือได้สดับธรรมจากพระพุทธเจ้า จึงต้องเข้าอกเข้าใจในความจริงทั้งหลาย เพราะธรรมทั้งหมดเป็นความจริงอยู่แล้วโดยปกติ พระพุทธเจ้าตรัสรู้ความจริงก็เต็มเม็ดเต็มหน่วย การแสดงออกเป็นพระโอวาทแก่บรรดาสัตว์โลกทั้งหลาย ก็แสดงออกมาจากของจริงที่ทรงรู้แล้วเห็นแล้วไม่สงสัยแม้แต่นิดหนึ่งในพระทัย ธรรมจึงเต็มเม็ดเต็มหน่วยในการอบรมสั่งสอน ผู้ฟังฟังด้วยความเต็มอกเต็มใจ ฟังเพื่อความรู้แจ้งแทงตลอดเพื่อรู้ความจริงทั้งหลาย จึงพันไปไม่ได้ที่จะไม่ซาบซึ่งถึงความจริงที่มีอยู่กับตน

ทั้ง ๆ ที่แต่ก่อนไม่ทราบว่าเป็นอย่างไร แต่เมื่อธรรมะของพระพุทธเจ้าได้เปิดเผยความจริงขึ้นมาในจิตใจของเรา ซึ่งเป็นผู้มุ่งต่อความจริงอยู่แล้ว อยากทราบอยู่แล้วขึ้นชื่อว่าความจริงทุกแง่ทุกมุม ต้องทราบขึ้นมาโดยลำดับลำดับ ด้วยเหตุนี้ผลจึงปรากฏในขณะที่พระองค์ทรงแสดงต่อหน้าพุทธบริษัท มีภิกษุบริษัทเป็นต้น ได้สำเร็จมรรคผลนิพพานเป็นลำดับลำดับ และได้สำเร็จมรรคผลนิพพานเป็นจำนวนมากมาย ตามแต่ผู้เข้ามาเกี่ยวข้องมาน้อย

ในเบื้องต้นก็ยังไม่มากเพราะผู้ฟังมีน้อย ผู้ปฏิบัติมีน้อย เขายังไม่เข้าใจเรื่องศาสนาว่าเป็นอย่างไร ดังที่ทรงแสดงแก่เบญจวัคคีย์ทั้ง ๕ ก็ได้บรรลุมรรคผลนิพพานเพียง ๕ องค์นั้นเท่านั้นในเบื้องต้น ต่อจากนั้นไปก็ค่อยขยายกว้างขวางออกไป สำเร็จมรรคผลนิพพานแต่ละครึ่งจำนวนมากขึ้น ๆ ผู้มาเกี่ยวข้องมีมากเพียงไร ซึ่งเป็นเหมือนคนไข้ที่รอรับยาอยู่แล้ว ยาก็เป็นธรรมโอสออย่างเอก หมอกก็เป็นหมอชั้นเอก คือพระพุทธเจ้าทรงเป็นหมอเสียเองด้วย แล้วก็เข้ารับรรจบกันได้โดยถูกต้องเหมาะสม จึงเป็นเหตุให้สำเร็จมรรคผลนิพพานไปโดยลำดับ ๆ หรือว่าหายจากโรคที่เสียดแทงหัวใจ หรือโรคที่เคยขี้หัวใจมาเป็นเวลานาน ได้แกกเกิลเสียดหาอาสวะประเภทต่าง ๆ ได้สลายตัวไปหมดเหลือแต่ธรรมชาตีส้วน ๆ คือธรรมที่บริสุทธิ์พุทธโอเป็นชั้น ๆ ไปตั้งแต่พระโสดา สกิทา อนาคา จนกระทั่งถึงอรหัตตบุคคล เป็นผู้ครองสมบัติอันล้ำค่าขึ้นภายในจิตใจได้

นี่คือหมอชั้นเยี่ยม ศาสดาชั้นเอก ทรงสั่งสอนสัตว์โลกด้วยความรู้แจ้งเห็นจริงจริง ๆ ผลจึงปรากฏเช่นนั้น นี้บรรดาสาวกทั้งหลายท่านที่ได้บรรลุมรรคผลนิพพานเต็มภูมิของตนแล้วก็แนะนำสั่งสอนบรรดาลูกศิษย์ลูกหาต่อแขนงออกไปโดยลำดับลำดับ ทำให้พระศาสนากว้างขวาง ให้คนรู้เข้าอกเข้าใจในอรรถในธรรมตลอดมรรคผลนิพพาน กว้างขวางไปโดยลำดับ ๆ ไม่มีที่สิ้นสุดเพราะการแสดงธรรมอันถูกต้องดีงามให้ฟัง

เมื่อสรุปลงเข้ามาในสมัยปัจจุบันนี้แล้ว มีผู้ใดที่จะสามารถประพฤติปฏิบัติตนได้เป็นที่ถูกต้องเหมาะสมกับสวากขาตธรรมที่ตรัสไว้ชอบแล้วนั้น มีจำนวนเท่าไร นี่เราต้องคิดเอาตรงนี้ก่อน ผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบตามหลักแห่งสวากขาตธรรมที่ตรัสไว้ชอบแล้วนั้นมีมากเท่าไร จิตใจของผู้ที่น้อมเข้าสู่ความจริงแห่งธรรมทั้งหลาย เพื่อความหลุดพ้นเหมือนครั้งพุทธกาลนั้นมีมากเพียงไร สิ่งเหล่านี้ต้องลดลงไปโดยลำดับ ๆ จนกลายเป็นเรื่องที่ว่าบวชเป็นประเพณี อยู่เป็นประเพณี บวชเป็นประเพณี อะไรก็กลายเป็นประเพณีไปหมด ความรู้สึกโทษรู้สึกคุณในจิตใจตนเองเกี่ยวกับเรื่องพระศาสนาไม่ค่อยจะปรากฏ เมื่อเป็นเช่นนั้นมรรคผลนิพพาน จะล่องไหลหลงมาจากทิศจากแดนใดเข้ามาสู่จิตใจของผู้คนได้ละ

เพราะธรรมเป็นองค์แห่งเหตุผลอยู่แล้ว ธรรมเป็นธรรมชาติแห่งความจริงอยู่แล้ว คนผู้ปฏิบัติไม่จริงทำไม่จริง เจตนาหรือจิตใจซึ่งเป็นภาชนะอันสำคัญนั้น มันคว่ำมันตะแคงไปไหนก็ไม่รู้ น้ำที่ไหนจะไปเทียวไหลชอกแซกเข้าไปสู่ภาชนะเช่นนั้น ยิ่งน้ำอรรณน้ำธรรมด้วยแล้ว ถ้าไม่ได้ตั้งใจฟังด้วยเจตนาเหมือนอย่างว่าล้นพ้น เจตนาอยากรู้อยากเห็นธรรมนั้นล้นพ้นในหัวใจท่วมท้นในหัวใจ ผู้นั้นมีหวังจะรู้ได้เห็นได้โดยไม่สงสัย

เพราะความหวังมีกำลังมาก ความเพียรความสนใจทุกอย่างเพื่อความรู้อย่างแท้จริงในอรรถธรรมทั้งหลาย ก็ต้องมีมากเหมือนกัน เมื่อเป็นเช่นนั้นความพากเพียรต้องหนักมือ ไม่อยู่ด้วยความประมาทนอนใจในอิริยาบถต่าง ๆ แม้จุดปัจจุบันทั้ง ๔ จีวร บิณฑบาต เสนาสนะ คิลานเภสัช ซึ่งเป็นสิ่งที่อาศัยนั้นก็สักแต่ว่าอาศัยจริง ๆ จิตใจไม่ได้เข้าไปเกี่ยวข้องพัวพัน ยึดถือสิ่งเหล่านั้นเป็นอารมณ์จนเป็นของจริงขึ้นมา แทนอรรถธรรมซึ่งเป็นของจริงทั้งหลาย ท่านไม่มี มีแต่สักแต่ว่าอาศัยไปวันหนึ่ง ๆ

อะไรจะมีมากมีน้อยขาดตกบกพร่องไม่สนใจให้เสียเวล่ำเวลา ยิ่งกว่าการสนใจในอรรถในธรรมและการประพฤติปฏิบัติอรรถธรรมของตนไป ทุกอาการแห่งความเคลื่อนไหวและทุกอิริยาบถเว้นแต่หลับเสียเท่านั้น นี่เป็นความหนักแน่นในอรรถในธรรม อย่างไรต้องรู้ต้องเห็นในธรรมทั้งหลาย เมื่อมีครูอาจารย์ผู้รู้จริงเห็นจริงแนะนำพร่ำสอนอยู่ ไม่สงสัยว่าจะเป็นไปไม่ได้ในจิตดวงเช่นนั้น บุคคลผู้เช่นนั้น พระองค์เช่นนั้น ต้องเป็นเจ้าของสมบัติแห่งมรรคผลนิพพานโดยไม่ต้องสงสัย เพราะสวากขาตธรรมนี้ตรัสไว้ชอบตลอดมาอยู่แล้ว ตั้งแต่ครั้งพุทธกาลมาจนกระทั่งถึงปัจจุบันนี้เป็นสวากขาตธรรม เพื่อนำสัตว์โลกให้พ้นจากทุกข์ได้เช่นเดียวกัน

และคำว่ามัชฌิมาปฏิปทาที่เป็นธรรมที่เหมาะสมแก่การปราบปรามกิเลสทุกประเภท ให้ลื่นไปจากใจ เพื่อมรรคผลนิพพานที่จะได้บรรลุเต็มหัวใจของตน เช่นเดียวกับกับครั้งพุทธกาล ท่านจึงเรียกว่ามัชฌิมา คือความเหมาะสมอยู่ตลอดเวลา ทั้งฝ่ายเหตุคือการปราบปรามกิเลส

ด้วยความเพียร ด้วยอาวุธมีสติปัญญาศรัทธาความเพียรเป็นสำคัญ เหมาะสมในการที่จะปราบกิเลสทุกประเภท ไม่มีกิเลสประเภทใดที่จะมีอำนาจเหนือมัชฌิมาปฏิปทาของพระพุทธเจ้าไปได้เลย

เมื่อได้ยินได้ฟังตามหลักธรรมที่ท่านประพุดติปฏิบัติ ครูบาอาจารย์ประพุดติปฏิบัติและรู้อจรงเห็นจริงมาแล้ว มาสั่งสอนด้วยความจริงที่เคยรู้เคยเห็นมาแล้ว แก่ผู้ที่มีความสนใจเพื่อมรรคผลนิพพานอย่างเต็มใจอยู่แล้ว ผู้นั้นต้องได้รับผลเป็นลำดับลาดา เราเองไม่สงสัย เพราะธรรมนี้เป็นธรรมที่ทำทหายอยู่แล้ว คำว่าทำทหายก็หมายถึงว่า ไม่มีเอนมีเอียง ไม่สะทกสะท้านถ้าเป็นคน แน่ต่อความจริงเพราะเป็นความจริงอยู่แล้ว เป็นของจริงอยู่แล้ว เป็นของแน่นอนตายตัวอยู่แล้วในการที่จะรับสนองผู้นำธรรมนี้ไปปราบปรามกิเลส

อ้าว ปัญญาเป็นต้น ปัญญามีความฉลาดแหลมคม ถ้าผลิตให้มีให้เกิดขึ้น สติเป็นสิ่งที่ผลิตได้ เป็นสิ่งที่อบรมให้มีความแก่กล้าสามารถได้ ปัญญาเป็นธรรมชาติที่จะละเอียดแหลมคมเข้าไปโดยลำดับ ๆ ควรแก่การปราบปรามกิเลสประเภทนั้น ๆ โดยลำดับ จนกระทั่งกิเลสละเอียดสุด ปัญญาที่สูงสุดได้แก่มหาสติมหาปัญญา เหมาะสมกับการปราบปรามกิเลสชั้นละเอียดสุดจนถึงวิมุตติพระนิพพานได้ ไม่นอกเหนือจากมัชฌิมาปฏิปทาที่ทรงสอนไว้แล้วนี้ โดยถูกต้องแม่นยำ

แต่การที่จะประพุดติปฏิบัติอุบายต่าง ๆ ที่จะนำมาปฏิบัติตนเองนี้เป็นสิ่งสำคัญมาก ถ้าไม่ได้รับการศึกษาอบรม เพียงเราไปดูตามตำรับตำราเราไม่ได้ประมาท ตำรับตำราท่านแสดงไว้เป็นกลาง ๆ เหมือนกับยาที่บรรจุไว้ในตู้ เต็มตู้เต็มหีบมีแต่ยาทั้งนั้น แต่ถ้าไม่ทราบว่ายานานานนั้น ๆ รักษาโรคชนิดใดแล้วนำยานั้นมารักษา อย่างน้อยก็ไม่เกิดผลเกิดประโยชน์ มากกว่านั้นก็ป็นอันตราย ธรรมะคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าก็เป็นเช่นเดียวกัน ธรรมะนั้นจริงแต่ผู้ไปหยิบเอาธรรมะประเภทนั้น ๆ มาปฏิบัติต่อตนเองนี้ หยิบมาไม่ถูก เมื่อเอามาปราบกิเลสแทนที่จะเอาทางคมลงก็กลับเอาสั้นลงเสีย แล้วกลายเป็นยื่นด้ามดาบให้กิเลสฟันเจ้าของอีกเสีย เพราะไม่เข้าใจวิธีปฏิบัติ

ด้วยเหตุนี้การศึกษาอบรมจากครูจากอาจารย์ ที่ท่านดำเนินมาแล้วด้วยความชำนาญ ชำนาญ และรู้อจรงเห็นจริงในธรรมทั้งหลายภาคสมาธิภาคปัญญาตลอดภาควิมุตติหลุดพ้นมาโดยลำดับแล้ว นั้นจึงเป็นสิ่งที่เหมาะสมอย่างยิ่ง ที่จะไม่ทำผู้นั้นซึ่งมีความตั้งใจอย่างเต็มใจอยู่แล้ว ให้เสียเวล่ำเวลาและเหนื่อยเปล่า ๆ ยกตัวอย่างเช่นสมัยท่านอาจารย์มั่นแสดงธรรม ไม่มีตรงไหนที่คำว่่าจะเป็นอย่างนั้น เห็นจะเป็นอย่างนี้ เราไม่เคยได้ยินจากท่านนับแต่ไปอยู่กับท่านมาจนกระทั่งวันท่านมรณภาพจากไปก็เป็นเวลา ๘ ปี ไม่เคยปรากฏคำว่่าเห็นจะเป็นอย่างนั้น คงจะเป็นอย่างนี้ น่าจะเป็นอย่างนั้น ไม่มี

มีแต่ต้องเป็นอย่างนั้น ต้องปฏิบัติอย่างนั้น ต้องพิจารณาอย่างนั้น แล้วต้องรู้อย่างนั้น โดยไม่ต้องสงสัย ขอให้ทำอย่างนี้ ๆ ก็แล้วกัน ไม่ว่าจะอย่างไรเป็นคำที่ท่านถอดออกมาจากความจริงที่ท่านเคยปฏิบัติและรู้เห็นมาแล้วทุกแง่ทุกมุมโดยไม่สงสัย คำว่าน่าจะเป็นอย่างนั้น อย่างนี้จึงไม่ปรากฏในจิตใจของท่าน เพราะท่านไม่มีของปลอมที่ไปแทรกอยู่นั้นพอที่จะให้นำแบบธรรมงู ๆ ปลา ๆ ออกมาว่า น่าจะเป็นอย่างนั้น น่าจะเป็นอย่างนี้ มีแต่ของจริงล้วน ๆ จึงแสดงออกมาด้วยความแน่ใจว่าต้องเป็นอย่างนั้นเป็นต้น

นี่ละการที่จะละบาปทางกายวาจาใจก็ไม่ใช่เป็นของย่อย เกี่ยวโยงกันกับ สจิตตปริโยทปนํ คือข้อสุดท้ายได้แก่อข้อที่ ๓ เป็นธรรมเกี่ยวโยงกัน การจะทำจิตให้เฉลียวฉลาดจากความโง่ที่เป็นพื้นฐานมานั้น ก็ต้องได้อาศัยการอบรมการศึกษาจากตำรับตำรา และอบรมจากครูจากอาจารย์ที่เป็นที่แน่ใจในวิธีการต่าง ๆ ที่จะให้เกิดความฉลาดขึ้นมาด้วยจิตตภาวนา เพราะฉะนั้นผู้ปฏิบัติจึงต้องสำเนียงศึกษาอย่างเอาจริงเอาจังกับครูกับอาจารย์ นี่เป็นสำคัญมาก

เมื่อเราดำเนินทางด้านจิตตภาวนา โดยถูกต้องไม่ผิดแล้ว ความสงบของใจแม้ใจจะเคยฟุ้งซ่านรำคาญมา แสดงผลให้เผาจิตใจของตนยิ่งกว่าภูเขาไฟก็ตาม อย่างไม่พ้นสติกับปัญญาศรัทธาความเพียรที่นำมาห้าห้ากันกับกิเลสประเภทพาฟุ้งซ่านรำคาญนี้ให้สิ้นไปได้โดยไม่ต้องสงสัย ต้องได้รับความสงบจากจิตตภาวนาด้วยความมีสติกำกับงานของตน นี่คือการกระทำจิตให้มีความฉลาด และให้รู้วิธีละบาป ไม่ทำบาปทางกายทางวาจาออกมา นี่เป็นของหายาบ ๆ

ใจเป็นสิ่งสำคัญที่สร้างบาปให้แก่ตัวเองอยู่เสมอ บาปคือความเศร้าหมอง บาปคือความมืดตื้อ ผลของบาปก็คือความทุกข์ มันสร้างอยู่ภายในจิตใจเสมอ เราพยายามหักห้ามความคิดที่เป็นข้าศึกต่อธรรม ไม่ว่าจะความคิดประเภทใดที่เป็นข้าศึกต่อธรรมแล้ว ก็ชื่อว่าเรานั้นทำลายตัวเอง ทำลายธรรมซึ่งมีอยู่ในตัวของเราเอง สุดท้ายก็เรียกว่าเราทำลายตัวเราเอง จึงต้องฝึกจิตใจให้มีความเฉลียวฉลาดทันกับกลมายาของจิตที่คิดในแง่ต่าง ๆ นอกกลุ่มนอกทางดังที่เคยเป็นมาด้วยความมีสติ

เมื่อจิตมีสติเป็นเครื่องกำกับในองค์ภาวนาและการรักษาจิตตนอยู่โดยสม่ำเสมอแล้ว จิตก็มีผู้รักษาจิตมีผู้เลี้ยง จิตก็ปลอดภัยจิตไม่ได้รับความลำบากลำบากความทุกข์ความทรมาน ซึ่งเป็นผลเกิดมาจากกิเลสที่มแทงหัวใจหรือบีบบั้ทำลายจิตใจ ใจก็สงบเย็นได้ เมื่อใจสงบเย็นได้ ใจก็มีความสุข เมื่อมีพื้นฐานแห่งความสงบอยู่ในจิตพอที่จะพิจารณาทางด้านปัญญาได้แล้ว เมื่อเป็นโอกาสที่จะพิจารณาทางด้านปัญญา คือนอกจากขณะที่จิตสงบอยู่ในองค์สมาธิองค์ภาวนาแล้ว เราก็ใช้ปัญญาพิจารณา

การพิจารณาก็ต้องถือธาตุชั้นธาตุ ๔ ดินน้ำลมไฟหรือชั้น ๕ นี้เป็นสนามรบคลี่คลาย ดูเรื่องต่าง ๆ สิ่งต่าง ๆ ภายในชั้นทั้ง ๕ นี้ มีรูปชั้นเป็นสำคัญ เหมาะสมกับภาคพื้นเบื้องต้น ที่เราจะพิจารณาทางด้านปัญญา คลี่คลายร่างกายนี้ให้เห็น ส่วนมากก็เป็นเรื่องของปฏิภูลเสีย ก่อน เพื่อจิตจะได้สงบตัวลงไปเพิ่มตัวเข้าไปอีก เพราะคำว่าปฏิภูลหรืออสุภะนี้เป็นคู่ปรับกัน กับความฟุ้งซ่านรำคาญไปด้วยอำนาจแห่งราคะตัณหา ซึ่งเป็นตัวคึกคะนองอยู่ประจำใจตลอดเวลา ตัวนี้เป็นตัวที่กวนมาก ทำลายจิตใจมาก รบกวนจิตใจมาก ยุแหย่มาก กระชิบกระชาบมาก หากความสงบไม่ได้ใจของคนเราก็เพราะธรรมชาตินี้เป็นผู้ยุแหย่ก่อกวนมากกว่ากิเลส ประเภทอื่นใด เพราะฉะนั้นจึงต้องพิจารณาเพื่อเป็นคู่ปรับกัน ให้จิตได้เห็นความจริงภายใน ร่างกายของตนและของคนอื่นที่มันไปรักไปชอบกับผู้ใด

แยกขยายออกดูสกลกายทุกชิ้นทุกส่วน นับตั้งแต่ผิวหนังที่เห็นว่าสวยงามเกลี้ยงเกลานี้ เข้าไป จนกระทั่งถึงภายในและภายในที่สุดในร่างกายนี้ แยกขยายกันออกหรือจะกำหนดให้ตายเน่าพองก็ได้ แล้วแตกกระจัดกระจายออกจากกันไปแล้วเป็นสิ่งที่น่าดูหรือไม่ ผิวหนังที่ว่า เป็นสิ่งที่สวยงามเกลี้ยงเกลาที่น่ารักใคร่ชอบใจ ก็กลายเป็นของปฏิภูลกันไปหมด เลยไม่มีคำว่า ผิวหนัง มีตั้งแต่ของปฏิภูลเต็มหมดทั้งภายนอกภายในเห็นได้อย่างชัดเจนตามหลักความจริง ในขั้นนี้ ๆ จิตย่อมสงบตัวเข้ามาจากความฟุ้งเพื่อเห่อเหิมราคะตัณหา ที่เสกสรรปั้นยอสิ่งทั้งหลายเหล่านี้ว่าเป็นของสวยของงาม เป็นของที่น่ารักใคร่ชอบใจ

เมื่อได้พิจารณาปัญญาแยกแยะเห็นสิ่งเหล่านี้โดยลำดับลำดับแล้ว จิตแม้จะคึกคะนอง ยิ่งกว่าม้าตัวคะนองก็ตาม จะพันอำนาจแห่งธรรมะเหล่านี้ไปไม่ได้ ย่อมจะถอยตัวเข้ามาสู่ความสงบ นอกจากนั้นยังเห็นโทษแห่งสิ่งเหล่านั้นด้วย เห็นภัยแห่งสิ่งเหล่านั้นด้วย เห็นความเป็นของปฏิภูลน่าเบื่อหน่ายถอนตัวเข้ามาโดยลำดับ ๆ ด้วย นี่คือวิธีการที่จะทำจิตใจให้สงบ เป็นอุบายปัญญาคือความฉลาดประเภทหนึ่ง นี่ท่านว่า กุศลสุสุปสมุปทา ยังจิตของตนให้มีความเฉลียวฉลาด กุศล ๆ กุศล ๆ ก็คือความฉลาด

ให้ฉลาดไปอย่างนี้โดยลำดับ จะฉลาดในแง่ใดก็ตาม ถ้าเป็นแง่จะทำจิตใจให้ถอดถอนจากสิ่งเกี่ยวข้องพัวพันหมดกังวลไปโดยลำดับแล้ว ชื่อว่าเป็นจิตที่ฉลาด เป็นอุบายที่ชอบธรรม หรือเป็นอุบายที่ฉลาด เมื่อพิจารณาเห็นอยู่อย่างนี้ และถืองานเหล่านี้เป็นงานประจำชีวิตประจำหน้าที่ของตน ประจำเพศของตนอยู่แล้ว ทำไมจะไม่รู้แจ้งเห็นจริงในความจริงทั้งหลายที่มีอยู่เต็มร่างกายของเราของเขาของท่านของใครก็ตาม มันเป็นธรรมชาติอย่างนี้กันหมด เป็นแต่เพียงว่าผิวหนังบาง ๆ มาห่ออยู่ด้วยผิวหนังบาง ๆ เท่านั้น เพียงเท่านั้นเราก็ติดเธอ บาง ๆ เท่านั้นที่ติดมัน

ปัญญาแทงทะลุเข้าไม่ได้เธอ ปัญญาของพระพุทธเจ้าปัญญาของสาวกท่านเอามาจาก

ไหนท่านถึงแทงทะลุได้ ร่างกายของท่านใหญ่โตขนาดไหน ก็เท่า ๆ กันกับพวกเราทั้งหลาย ทำไมท่านแทงทะลุไปได้หมด ปลดเปลื้องออกได้หมด อันนี้มันจะเหนียวแน่นที่ตรงไหน ร่างกายทุกส่วนไม่มีความเหนียวแน่นมันคงไปติดไปพันผู้หนึ่งผู้ใดจิตใจดวงใดเลย นอกจากใจของตัวเองมันคึกมันคะนองไม่เข้าเรื่องเข้าราว คิดออกนอกกลุ่มนอกทางเสกสรรปั้นยอสิ่งที่ปลอมแปลงทั้งหลายว่า เป็นของดีของดี แล้วสิ่งเหล่านั้นก็มาพัวพันจิตใจเป็นพินเป็นไฟเผาผลาญตนเองต่างหาก ไม่เห็นมีอันใดที่จะเป็นไปตามความคิดสำคัญมั่นหมายหรือปั้นยอนั้นเลย นี่การพิจารณาเราพิจารณาให้เห็นอย่างนี้

พิจารณาหลายครั้งหลายหนจนเป็นพื้นของจิต สร้างฐานของจิตทั้งสมาธิคือความแน่นหนาแน่นคง ทั้งฐานของปัญญาให้มีความฉลาดแยกคายไปโดยลำดับ เพราะการพิจารณาสิ่งเหล่านี้ซึ่งเป็นเหมือนหินลับปัญญาให้คมกล้า จิตย่อมมีความเฉลียวฉลาดคล่องตัวไปโดยลำดับ สุดท้ายก็หยั่งเข้าสู่ความจริงโดยไม่ต้องสงสัย ถ้าพูดถึงเรื่องปฏิภูลก็เต็มตัวอยู่แล้วตลอดเวลา ไม่มีการบกพร่อง ไม่ว่าหลับว่าตื่นยืนเดินนั่งนอน ร่างกายของคนคนหนึ่งสัตว์ตัวหนึ่งของใครก็ตามมันเป็นเหมือนกันนี้หมด

จิตจะต้องซึ่งไปตามหลักธรรมชาติอันนี้ แล้วจะตื่นตื่นที่ไหนเมื่อปัญญาได้สอดแทรกไปเห็นทุกแง่ทุกมุมตามหลักความจริงแล้ว ไม่ฝืนความจริงไปได้เลย ต้องถอยตัวเข้ามาสู่ความสงบปล่อยวางไปได้เป็นลำดับลำดับ ขอแต่ให้พิจารณาให้เป็นขั้นเป็นอันเป็นเนื้อเป็นหนังเป็นจริงเป็นจังเกิด จะไม่พ้นจากความรู้จริงเห็นจริงในสิ่งเหล่านี้ด้วยปัญญาไปได้เลย เมื่อพิจารณาไปมาก ซึ่งการพิจารณาก็คืองานของจิต เรียกว่าจิตทำงาน เราก็เข้าสู่สมาธิคือความสงบเสียในบางกาลที่เห็นว่าเหมาะสมที่เราจะเข้าสู่ความสงบ ก็เข้าสู่ความสงบโดยไม่ต้องไปเป็นกังวลกับด้านปัญญาด้านพิจารณาคือหลายสิ่งต่าง ๆ ทั้งหลายหมด ให้มีแต่อารมณ์อันเดียวที่จะทำใจให้มีความสงบ แล้วพักจิตให้สงบเต็มภูมิเต็มฐานของจิต ไม่ต้องห่วงใยกับหน้าที่การงานใด ๆ ที่เคยพิจารณามาแล้ว ราวกับว่าเราไม่เคยพิจารณาอะไรเลยเวลานั้น มีอารมณ์อันเดียว มีจิตมุ่งมั่นอยู่อันเดียวที่จะทำใจให้สงบ จนมีความสงบเต็มที่แล้ว เมื่อจิตมีความสงบพอตัวอึดตัวแล้ว ก็ถอนออกมา

พอจิตคลี่คลายออกมาจากความสงบตัวแล้วก็ยกงานนี้ให้จิตทำ ให้พิจารณา เป็นพื้นฐานเป็นงานประจำจิตเป็นงานประจำสติปัญญาอยู่เช่นนั้น เทียบข้างในเทียบข้างนอก เทียบเขาเทียบเราเข้าสู่ความจริงอันเดียวกัน หมดโลกธาตุนี้ก็เป็นความจริงอย่างเดียวกันหมด เมื่อได้แทงทะลุสิ่งใดสิ่งหนึ่งด้วยความจริงแล้ว ย่อมสามารถจะแทงทะลุไปหมดทั่วไตรโลกธาตุที่เรียกว่า โลกวิทู เพราะมันเหมือนกันหมด ความจริงก็เป็นเหมือนกันหมด พิจารณาสอดแทรกลงไปให้เห็นจริงก็เห็นจริงตามกันหมด แล้วจิตจะหนยัดถือได้อย่างไร นี่เป็นขั้นของปัญญา

นี่เรียกว่าทำจิตให้มีความฉลาดก็ฉลาด ปลดเปลื้องสิ่งที่พัวพันอยู่ในจิตใจของตน ให้หมดไปโดยลำดับ ๆ นั้นแลท่านเรียกว่าความฉลาดในด้านธรรมะฉลาดเพื่อถอดเพื่อถอนฉลาดเพื่อความสงบเย็นใจของตนเอง **ไม่ใช่ฉลาดเพื่อก่อทุกข์เผาตนเองเหมือนดังโลกทั้งหลายทั่ว ๆ ไปที่เขาว่าฉลาด ๆ นั้นมันฉลาดแบบโลก ฉลาดแบบธรรมแบบพระแบบนักปฏิบัติ ต้องฉลาดในการถอดถอนปลดเปลื้องอารมณ์ต่าง ๆ ให้ทันกับกลมายาของกิเลสที่แสดงขึ้นมาจากใจของตนเอง ด้วยอุบายของสติปัญญา** นี่เรียกว่าฉลาด เมื่อความฉลาดมีมากขึ้น ๆ ก็ย่อมจะเห็นชัดตามเป็นจริงกว้างขวางออกไป ละเอียดลเอียดเข้าไป กิเลสที่เคยคิดเคยคะนองตั้งโรงสุรายาเมา โรงเพลิดโรงเพลินโรงระบาราโปะไรก็ตามอยู่บนหัวใจ มันจะพังทลายลงไปโดยลำดับ ๆ จนไม่มีสิ่งใดเหลืออยู่ในใจนั้นเลย เพราะอำนาจของสติปัญญาที่พิจารณาอยู่ไม่หยุดไม่ถอย

นี่อุบายแห่งการพิจารณา เป็นอุบายที่สด ๆ ร้อน ๆ ไม่ขึ้นอยู่กับคำว่าพระพุทธเจ้าปรินิพพานไปนาน ธรรมได้ล่วงกาลผ่านสมัยมานาน ได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างนั้นอย่างนี้ ไม่มีเป็นธรรมที่สด ๆ ร้อน ๆ เป็นมัชฌิมาเรียกว่าสด ๆ ร้อน ๆ เหมาะกับการปราบกิเลสของเรา อยู่ตลอดเวลาถ้านำมาปราบ ถ้าไม่นำมาปราบแม้จะไปจับชายจีวรของพระพุทธเจ้าอยู่ ก็ไม่ได้หมายความว่าผู้นั้นได้ตามเสด็จพระพุทธเจ้า การตามเสด็จพระพุทธเจ้าก็คือการปฏิบัติธรรมที่เหมาะสมสมควรแก่ธรรม คือเป็นการรื้อถอนกิเลสออกไปด้วยการปฏิบัติโดยชอบธรรม โดยสม่ำเสมอ นั่นแลคือผู้ตามเสด็จพระพุทธเจ้า และการรู้เห็นความจริงมากน้อยโดยลำดับ ๆ จนกระทั่งเห็นความจริงเต็มสัดเต็มส่วน ก็ชื่อว่าผู้ได้เห็นองค์ตถาคตเป็นลำดับ ๆ จนได้เห็นองค์ตถาคตโดยสมบูรณ์ ซึ่งธรรมท่านก็กล่าวไว้แล้วว่า **ผู้ใดเห็นธรรมผู้นั้นเห็นเราตถาคต** ก็หมายถึงเห็นความจริงนั่นเอง นี่การปฏิบัติเป็นอย่างนี้

นี่การยังจิตให้ฉลาด เมื่อจิตมีความฉลาดภายในตัวจิตก็ย่อมมีความสงบผ่องใสไปได้โดยลำดับ ๆ การสร้างบาปทางกายวาจาใจก็ลดน้อยลง ๆ ผลที่สุดจิตกระเพื่อมขึ้นมาในแง่ใดสติปัญญาทั้งหมด แล้วจิตจะมีโอกาสสร้างบาปที่ไหน เมื่อจิตฉลาดพอแล้วย่อมไม่สร้างบาปขึ้นในตัวเอง จิตก็ผ่องใส ผ่องแผ้ว จากนั้นแล้วก็กลายเป็นจิตที่บริสุทธิ์ขึ้นมา เพราะความฉลาดมีกำลังมากเป็นลำดับลำดับจนถึงขั้นมหาสติมหาปัญญา กิเลสจะหลบซ่อนอยู่ที่ไหนเป็นไม่มีเหลือ ไม่มีเห็นอำนาจของสติปัญญาขั้นนี้ไปได้ จะต้องถูกทำลายฉิบหายป่นปี้ไปหมด นั้นแหละตอนกิเลสมันฉิบหายป่นปี้ไปหมด เพราะอำนาจของสติปัญญาอัตโนมัติแล้ว เป็นจิตที่บริสุทธิ์ เอตพุทธานุสาสน์ พระโอวาทของพระพุทธเจ้าทุก ๆ องค์ท่านสอนอย่างนี้

จิตจะถึงขั้นผ่องใสหรือบริสุทธิ์ได้ด้วยวิธีการที่กล่าวมาเหล่านี้ ท่านสอนแบบเดียวกันหมด ไม่มีพระพุทธเจ้าองค์ใดสอนโลกเอาธรรมะยาก ๆ ไว้ให้แก่โลก องค์นั้นเอาธรรมะง่าย ๆ

มาสอนโลก องค์กรนี้ยิ่งง่ายกินแล้วให้ออนทั้งวันทั้งคืน มรรคผลนิพพานจะเกิดขึ้นเอง เพราะพระพุทธรเจ้าองค์นี้ท่านสอนง่ายที่สุด เหมาะสมกับจริตนิสัยของสัตว์โลกที่เป็นความสะเพร่ามักง่าย ขี้เกียจขี้คร้าน นอนไม่รู้จักตื่น กินไม่รู้จักอิ่มพอ แล้วเหมาะสมกับธรรมชาติของศาสนาองค์นี้ ท่านมาสอนแบบนี้เหมาะสมกับสัตว์โลกประเภทนี้ และสัตว์โลกก็ได้ผลเป็นที่พึงพอใจตามพระโอวาทของพระพุทธรเจ้าที่สอนอย่างง่าย ๆ นี้ ดังนี้ไม่มี

เพราะฉะนั้นพวกเราอย่าไปสนใจ อย่าไปคิดถึงเรื่องความขี้เกียจขี้คร้าน เรื่องความหนัก ความเบาความลำบากลำบากน ว่าจะให้ผลเป็นสิริมงคลแก่เราอย่างหนึ่งอย่างใดเลย นอกจากหนักก็เอาเบาที่สู้ เราก้าวเข้าสู่ความเป็นนักรบ เข้าสู่สงครามระหว่างกิเลสกับธรรมกับเราแล้ว เราต้องสู้เสมอไม่มีการท้อถอย เพราะพระโอวาทของพระพุทธรเจ้าทุกพระองค์เป็นแบบเดียวกันดังที่อธิบายมานี้ ไม่มีพระโอวาทที่สอนสัตว์ให้ออนอยู่ในอุโมงค์ในเปลสะดวงสบาย กิเลสจะพังทลายไปหมดเมื่อระลึกถึงธรรมพระพุทธรเจ้าเพียงเท่านั้นอย่างนี้ไม่มี พอที่เราจะนอนใจ พอที่เราจะเห็นคุณค่าของความขี้เกียจขี้คร้านบ้างเลยไม่มี นอกจากเห็นคุณค่าแห่งความพากเพียร เห็นคุณค่าแห่งความขยันหมั่นเพียร ความอดความทน เห็นคุณค่าแห่งความเฉลียวฉลาดทางสติปัญญาของนักปฏิบัติเท่านั้น ไม่มีอย่างอื่นที่จะเป็นทางพ้นจากทุกข์ จึงขอให้ทำความเข้าใจกับตัวเอง

อย่าให้มีแต่ครูบาอาจารย์สั่งสอนเสียแทบล้มแทบตาย สั่งสอนแต่ครั้งละหนนี้ก็ทุ่มลงเสียจนจะสลบไสล แล้วผู้ฟังถึงใจอย่างไรบ้างหรือไม่ ถ้าถึงใจแล้วกิเลสมันก็จะกระเทือนบ้าง มันควรจะหาที่หลบที่ซ่อนบ้าง มิเช่นนั้นมันก็ต้องตายไปโดยลำดับ พอมันไม่ตายลูกมันก็ต้องตาย ลูกมันไม่ตายหลานมันต้องตายแน่ ๆ กิเลส ถ้าเราฟังอย่างถึงใจ เห็นโทษของกิเลสถึงใจการประพฤติปฏิบัติจะไม่ถึงใจได้อย่างไร เมื่อถึงใจแล้วก็ต้องถึงกิเลส เพราะกิเลสอยู่ที่ใจ เมื่อถึงกิเลสแล้วกิเลสจะต้องหลุดลอยออกไป นับตั้งแต่ลูกเต้าหลานเหลนของกิเลส จนกระทั่งพ่อแม่ปู่ย่าตายายของกิเลส จะไม่มีเหลืออยู่ภายในจิตใจเลย ถูกมัดฉกมาปฏิบัติของนักปฏิบัติที่ทันสมัย เรียกว่าทันกับกิเลสนี้ปราบปรามให้เรียบไม่มีเหลือเลย หลุดพ้นกันที่ตรงนี้

การหลุดพ้นจากทุกข์หลุดพ้นที่มันมีทุกข์อยู่นั้นแล เวลานี้ทุกข์อยู่ที่ไหน ทุกข์อยู่ที่ใจ กิเลสอยู่ที่ใจทุกข์จึงมีอยู่ที่ใจ เพราะคำว่าทุกข์ได้แก่ผลของกิเลส สมุทัยคืออะไร นนทิวราศสหคตา ตตฺร ตตฺรภินนฺทินิ. เสยฺยถิทํ กามตณฺหา ภวตณฺหา วิภวตณฺหา. ได้แก่อะไร อยู่ที่ไหน กามตณฺหา ความรักใคร่ในกิเลสกาม วัตถุกาม มันเต็มหัวใจอยู่มีความบกพร่องที่ไหนเวลานี้ นีมันอยู่ที่นี้ กามตณฺหา ภวตณฺหา วิภวตณฺหา อยู่ที่หัวใจนี้ คำว่า สัมมาทิฏฐิ สัมมาสังกัปปิ จนกระทั่งสัมมาสมาธิ ซึ่งเป็นเครื่องมือปราบกิเลสอยู่ที่ไหนถ้าไม่อยู่ที่ใจ ใจไม่ผลิตขึ้นมาใครจะผลิตขึ้นมา ใจไม่นำมาฟาดฟันหันเหลอกกับกิเลสผู้ใดจะมาฟาดฟันหัน

ແຫລກ ก็อยู่ด้วยกันนี้ ทุกข์ทางใจก็หมดไม่มีสิ่งใดเหลือ นั้นจะว่าบริสุทธิ์หรือไม่บริสุทธิ์ที่นี่ ท่านว่า สัจจิตปริโยทปนํ ทำจิตให้ผ่องแผ้วจนกระทั่งถึงความบริสุทธิ์

ถ้าทำแบบพระพุทธเจ้าทรงสอนไว้แล้วมันต้องบริสุทธิ์ได้จิต เพราะกิเลสเป็นสิ่งที่แก้ได้ปราบได้ทำลายได้ ถ้าทำลายไม่ได้แล้วพระพุทธเจ้าไม่มีองค์ใดปรากฏขึ้นในโลกได้ ไม่มีผู้ใดบริสุทธิ์ได้ ต้องเป็นคนมีกิเลสแบกกิเลสตลอดเวลาทุกตัวสัตว์โลก ไม่มีแม้แต่รายเดียวที่จะพ้นทุกข์ไปได้ นี่เราเคยเห็นไม่ใช่หรือตำรับตำรา พระพุทธเจ้าที่ตรัสรู้มานี้ก็ร้อยก็พันก็หมื่นก็แสนก็ล้านพระองค์ ล้วนแล้วตั้งแต่เป็นผู้หลุดพ้นจากกิเลส เขยิบย่ำทำลายกิเลส สมมุติภายในจิตใจให้ขาดกระเด็นออกไปจากจิตใจทั้งหมด จึงเป็นผู้พ้นโลกแห่งวัฏฏะ คือความเกิดแก่เจ็บตายไปเสียได้ และสาวกของพระพุทธเจ้าแต่ละพระองค์นั้นมีจำนวนมากเพียงไร ท่านเหล่านี้เป็นผู้หลุดพ้นไปได้หมด เพราะอำนาจมัชฌิมาปฏิปทานี้ทั้งนั้น ไม่มีอย่างอื่นที่จะมีอำนาจเหนือกิเลสและกิเลสจะกลัว กลัวเท่านั้นกิเลส

เราเป็นนักปฏิบัติต้องเอาให้จริงให้จัง ลูกศิษย์ตถาคตไม่ปรากฏว่าได้ทรงสั่งสอนให้มีความท้อแท้อ่อนแอเหลวไหล มีแต่สอนให้จริงให้จังทุกอย่างไม่ว่ากิจนอกการใน ให้มีสติ ทำด้วยความจงใจทุกสิ่งทุกอย่าง แล้วก็มาเป็นเครื่องสนับสนุนจิตใจของเราภายในนี้แล สติภายนอกเวลาใช้ภายนอกก็เป็นสติ ใช้ภายในก็เป็นสติ ใช้ภายนอกก็เป็นปัญญา ใช้ภายในก็เป็นปัญญา คนที่เคยฉลาดแสดงออกข้างนอกก็ฉลาด แสดงเข้ามาทางในก็ฉลาด คนที่เคยโง่ เป็นนิสัยสันดานโง่แสดงออกข้างนอกก็โง่ แสดงเข้ามาภายในก็โง่

นี่พระพุทธเจ้าสอนให้กำจัดความโง่เขลาเบาปัญญานี้ออก ด้วย กุศลสุสุปสมุปทา ให้มีความฉลาดยังจิตใจของตนให้ฉลาดด้วยการอบรม เมื่อฉลาดแล้วย่อมจะสามารถทราบได้ในทุกสิ่งทุกอย่าง ที่มีอยู่ภายในตนและเกี่ยวข้องกับตนตลอดโลกธาตุทำไมจะทราบไม่ได้ พระพุทธเจ้าทรงทราบมาแล้ว สาวกทั้งหลายได้ทราบมาแล้วได้พ้นมาแล้วจากมัชฌิมาปฏิปทานี้เหตุไรเราจะมากอดคัมภีร์มัชฌิมาปฏิปทาตั้งแต่ชื่อกิเลสตั้งแต่ชื่อของธรรม ไม่ได้เห็นตัวกิเลสอย่างแท้จริงภายในจิตใจ ไม่ได้เห็นธรรมอย่างแท้จริงโผล่ขึ้นที่ใจนี้บ้างเลย เราไม่ละอายคัมภีร์บ้างหรือ ไม่ละอายผ้าเหลืองพระพุทธเจ้าบ้างหรือ ไม่ละอายบาตร สบง จีวรซึ่งเป็นบริวารของท่านผู้ที่ได้รับชัยชนะมาบ้างหรือ เอ้า พิจารณาให้มันจริงซึ่กปฏิบัติ ถ้าลงได้จริงแล้วยังไงก็ไม่พ้นที่จะหลุดพ้นไปได้

วันนี้ได้อธิบายถึงเรื่องธรรม ๓ ข้อ สรุปลงแล้วก็มาอยู่ที่ สัจจิตปริโยทปนํ เป็นพระโอวาทของพระพุทธเจ้าทั้งหมดที่เดียว มีรวมเท่านั้นไม่มีอย่างอื่นอย่าพากันสงสัย ไม่ปรากฏว่ามีผู้มีแปลมีหมอนมีความสะดวกสบาย สำหรับรับรองพวกเราที่เป็นคนขี้เกียจไว้ให้อยู่สบาย ๆ เรานอนหลับอยู่กิเลสก็หลุดลอยออกไป ๆ อยู่บนเปลบนหมอน ที่นอนหมอนมุ้งที่ไหน ความเพ

ลิตความเพลินอยู่สบาย ๆ ด้วยความสบายก็ตามกิเลสหลุดไปลอยไป ไม่มีในหลักธรรมของพระพุทธเจ้า มีแต่ฟาดฟันลงไปให้มันสะบั้นหั่นแหลกกันลงไปด้วยความพากเพียร เอ้า ตายก็ตายลูกศิษย์ตถาคตตายในสนามรบเป็นเกียรติแก่ตัวเอง มีแต่อย่างนั้น ธรรมทั้ง ๓ ข้อนี้ได้อธิบายให้ท่านทั้งหลายฟังว่าเป็นสิ่งสำคัญ และผู้ที่จะนำธรรมเหล่านี้ไปแสดงได้อย่างเต็มเม็ดเต็มหน่วย เต็มขั้นเต็มภูมิ ก็ต้องเป็นผู้ปฏิบัติ

ผู้ปฏิบัติเท่านั้นจะเป็นผู้รู้ในแง่หนักเบาระหว่างแห่งกิเลสกับธรรมที่ต่อสู้กัน ไม่มีผู้ใดที่จะทราบแง่หนักเบาของกิเลสกับธรรม มีสติปัญญาธรรมเป็นต้น ทำหั่นกันหนักเบาแค่ไหน ควรจะต่อสู้กันขนาดไหน หนักเบาขนาดไหนกับกิเลสประเภทใด เป็นภาคปฏิบัติเท่านั้นเป็นผู้ปฏิบัติเท่านั้น จะเป็นผู้รู้ผู้เห็น จะเป็นผู้ต่อสู้ในสงคราม และผลที่พึงได้รับได้แก่ชัยชนะก็คือผู้ปฏิบัตินี้เท่านั้น จะเป็นผู้ทรงมรรคทรงผลเต็มหัวใจ มีอยู่เท่านั้นไม่มีอย่างอื่น ขอให้พากันเป็นที่เข้าใจลงใจกับการปฏิบัตินี้คือเพื่่อมรรคผลนิพพาน จะสมมักสมหมายในวันหนึ่ง

แสดงเพียงแค่นี้